

Іпполітова І. Я.

Харківський національний економічний університет імені Семена
Кузнеця, доцент кафедри економіки підприємства та менеджменту,
кандидат економічних наук, доцент

Inna.Ippolitova@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ

Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій знищує кордони та руйнує бар'єри в процесі отримання якісної освіти. Вартість навчання та географічні обмеження вже не є ключовими обмеженнями навчання. Провідні університети світу протягом останніх п'яти років пропонують вивчати певні дисципліни дистанційно чи онлайн. Не виключенням на сьогодні є і Україна, хоча в цьому напрямку рух тільки починається. Створення відомої платформи масових відкритих онлайн курсів (МВОК) Prometheus дало змогу всім бажаючим доєднатися до глобального навчального процесу.

Проте, вищі навчальні заклади України роблять тільки перші кроки на шляху використання відкритого доступу до навчальних дисциплін. Цей процес максимально реалізується шляхом проведення онлайн –занять за допомогою Skype, використання аудіо- та відеозанять та інших засобів, але частіше за все для дистанційної форми навчання. Концепція «змішаного навчання» тільки-но набирає обертів. Проте, вже багато вчених та науковців займаються дослідженням та розвитком цієї концепції. Так, вивчаючи праці Бабенко В. Г., Бабенко О. М., Балик Н., Баркасі В. В., Баркасі С. Б., Капустіна Ю. І., Кравець Н. С., Рафальської О. О., Рашевської Н. В., Шмигер Г., Шуневича Б. І. було визначено, що концепція змішаного навчання є перспективною, бо інтегрує в собі традиційну та дистанційну (онлайн) освіту [1-8].

Тому, метою дослідження є визначення умов та можливостей запровадження моделі змішаного навчання в навчальний процес вищих навчальних закладів України.

Ключовою умовою реалізації моделі змішаного навчання є запровадження в навчальний процес дисциплін, які можна вивчати дистанційно. Але є певні вимоги до створення онлайн-курсів. Серед основних можливо виділити:

- включення курсу до навчального плану;
- актуальність курсу;
- вимоги до структури курсу;
- вимоги до навчального контенту;
- вимоги до системи оцінювання та контролю навчальних досягнень тих, хто навчається;

вимоги до викладача, який розроблює та підтримує онлайн-курс.

Розглянемо кожну з вимог більш детально. З метою безперешкодного використання такого онлайн-курсу він повинен бути включеним до навчальних планів вищого навчального закладу. Тоді виникає наступна необхідна умова: студенти, які вивчають певний онлайн-курс мають часові обмеження на його вивчення. Крім того, закінчення онлайн-курсу повинно бути завершено оцінкою, яка буде відображена у додатку до диплому.

Щодо актуальності онлайн-курсу, то з цим не повинно бути певних проблем, оскільки навчальні плани вищих навчальних закладів щороку повинні переглядатися та враховувати зміни в освітніх потребах студентів та роботодавців.

При створенні структури онлайн-курсу необхідно серйозно підійти з позиції виправлення недоліків вже запущених курсів. Основна вимога до курсу, що розроблюється – структура має бути цікавою, щоб постійно підтримувати інтерес та мотивацію тих, хто зареєструвався на проходження онлайн-курсу. Ні в якому разі не можна перевантажувати слухача відеоматеріалами, щоб той не втратив цікавості та не передумав проходити навчання. Потрібно пам'ятати, що тільки пасивне вивчення матеріалу (через перегляд відео-лекцій) не призведе до опанування онлайн-курсу. Наявність інтерактивних завдань та їх послідовне виконання є необхідними умовами формування практичних навичок, які в подальшому будуть покладені в базис майбутньої професії.

Планування та подальша розробка структури онлайн-курсу вимагає певного навчального контенту. Безперечно, найзручнішою формою у цьому випадку стануть відео-лекції, різноманітні різнорівневі інтерактивні завдання, запитання для самоперевірки, контрольні запитання (які оцінюються), контрольні завдання за темами та, можливо, комплексне завдання, яке видається слухачеві після опанування всіх складових елементів курсу та виконання всіх попередніх завдань. На цьому етапі необхідно пам'ятати про нормування часу слухача на вивчення матеріалу та виконання завдань під час кожного навчального тижня. Майстерність розробника буде проявлятися в змозі оптимально визначити кількість навчального контенту та оцінюючих завдань, які не будуть перевантажувати слухача, проте й не створять відчуття занадто легкого онлайн-курсу.

Досліджуючи вимоги щодо критеріїв оцінювання навчальних досягнень слухачів онлайн-курсів потрібно перш за все зрозуміти, які основні компетентності будуть сформовані чи розвинені після їх проходження. Після цього, по-друге, структурувати оцінювання на поточне та заключне. Поточне оцінювання необхідно для визначення прогресу навчальних досягнень слухачів за тижнями. Заключна форма оцінювання, яка може відбуватися у формі іспиту чи виконання комплексного завдання, спрямована на визначення рівня сформованих компетентностей слухачем.

Світова практика демонструє наступний розподіл відсотків за видами оцінювання: за поточне оцінювання нараховується максимально 60% від загальної кількості балів, за заключне оцінювання – 40% балів. Крім того, необхідно пам'ятати, що не всі слухачі можуть з першої спроби успішно закінчити онлайн-курс, тому необхідно ввести до курсу можливість повторного перескладання іспиту чи виконання комплексного завдання. Також в формат оцінювання навчальних досягнень можна закладати можливість оцінювання слухачами інших слухачів, що підвищує інтерес самих учасників онлайн-навчання.

Не можна забувати і про консультативну підтримку учасників, зарахованих на онлайн-курс у вигляді онлайн-чату або форуму, де будуть обговорюватися найбільш складні та незрозумілі моменти навчання. Цей аспект є своєрідним зворотнім зв'язком між викладачем та студентом.

Останньою, та чи не найголовнішою, умовою ефективності онлайн-курсу є постать викладача. Це людина, яка повинна бути мотиватором навчання та, через опосередковане спілкування зі слухачами, зуміти заохотити останніх дійти до кінця, тобто закінчити онлайн-курс. Безумовно, дуже важливий позитивний настрій та бажання донести до слухачів важливість проблемних моментів онлайн-курсу. Викладач повинен розуміти важливість завдання, яке перед ним стоїть: утримати увагу, бажання вчитися та отримання певних навичок у слухачів, яких він з високою ймовірністю не побачить безпосередньо у реальному житті. Тому, тільки правильний підхід щодо організації та запровадженні онлайн-курсу дозволить викладачу витримати серйозну конкуренцію на ринку освітніх послуг, який сьогодні вже не є обмеженим фізично будівлями коледжів, інститутів, університетів, академій.

В своїй практиці викладання автор зробив спробу розробити відео-уроки з навчальної дисципліни «Проектний аналіз», яка викладається для бакалаврів напряму підготовки Економіка підприємства, що були створені за допомогою пакету Camtasia Studio. Ця програма дозволяє записувати всі дії, які виконує викладач на екрані монітору з використання миші та клавіатури. Крім того, можливий запис коментарів викладача з камери у голосовому супроводженні. Після запису навчального контенту, за допомогою програми Adobe Captivate, програми для створення електронних курсів, було сформовано цикл відео-занять з навчальної дисципліни. Складовими відео-заняття, на думку автора, можуть бути та стали: структура навчальної дисципліни та перелік майбутніх сформованих після вивчення дисципліни компетентностей; місце кожної теми в структурі навчальної дисципліни; відео- лекція за темою; практичні приклади у відео-форматі; контрольні запитання; завдання для самостійної роботи, результати якої пересилаються викладачеві електронною поштою (рис. 1).

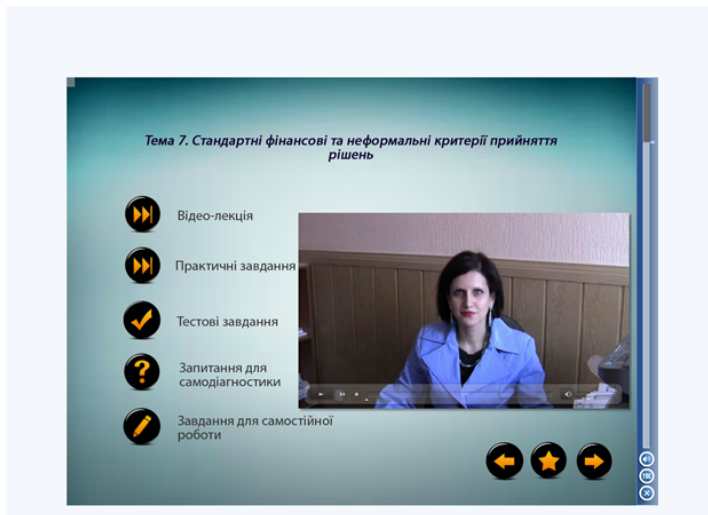

Рис. 1. Складові відео-заняття з навчальної дисципліни «Проектний аналіз»

Запропоновані відео-заняття викладені на сайт персональних навчальних систем університету, тому кожен студент, який зареєструється на визначену дисципліну буде мати доступ до них. У даному випадку, запропонований варіант навчання є чудовим доповненням до традиційного навчання та дозволяє студентам більш ретельно зосередити увагу на незрозумілих чи складних питаннях кожної теми. Крім того, оскільки університет має філіали, то використання такого підходу дозволить більш ефективно здійснювати і дистанційне навчання.

Таким чином, глобальна освітня конкуренція висуває нові вимоги до освітнього процесу. Вищі навчальні заклади України, з метою своєчасної інтеграції у світовий освітній процес повинні приймати ці виклики. Запровадження у навчальний процес «змішаних» моделей освіти дозволить в глобальному сенсі знизити прохідні бар'єри на шляху отримання українцями якісної освіти, яка перш за все може бути безкоштовною. Та, нарешті, вплине на загальний рівень освіченості населення України. Крім того, використання онлайн-навчання сприятиме розумінню того, що навчання будь-якої людини не закінчується після закінчення вищого навчального закладу, а продовжується протягом всього життя і сприяє більш швидкій адаптації населення до суспільних вимог.

У подальших дослідженнях автор зосередить свою увагу на перевагах та перспективах змішаного навчання у вищих навчальних закладах.

Література:

1.Бабенко В. Г. Дистанційне навчання – від теорії до практики [Електронний ресурс] / Бабенко В. Г., Бабенко О. М. // Праці Таврійського державного агротехнологічного Університету : збірник науково-методичних праць. – Мелітополь: ТДАТУ, 2009. – № 13. – Режим доступу до збірника:

http://www.nbuu.gov.ua/portal/Chem_Biol/Ptdau/2009_13/data_2009/6.pdf

2. Балик Н. Технологія змішаного навчання у процесі вивчення сучасних інформаційних технологій студентами хіміко-біологічних факультетів педагогічних університетів / Н. Балик, Г. Шмигер // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Сер. Педагогіка. – Тернопіль, 2011. – № 1. – С. 9 – 17.

3. Баркасі В. В. Використання змішаної форми навчання при викладанні іноземних мов у ВНЗ / В. В. Баркасі, С. Б. Баркасі // Молодий вчений – 2015. – №2 (17). – С. 203 – 206.

4. Капустин Ю. И. Педагогические и организационные условия эффективного сочетания очного обучения и применения технологий дистанционного образования: автореф. дис. на соискание науч.степени доктора пед. наук: спец. 13.00.02 – «Содержание и методика преподавания» / Ю. И. Капустин. – М., 2007. – 45 с.

5. Кравець Н. С. Особливості архітектури курсу для змішаної моделі навчання / Н. С. Кравець // Вісник ХДАК – 2015. – № 47. – С. 118 – 125.

6. Рафальська О. О. Технологія змішаного навчання як інновація дистанційної освіти / О. О. Рафальська // Комп'ютерні-інтегровані технології: освіта, наука, виробництво. – 2013. – № 11. – С. 128–133.

7. Рашевська Н. В. Змішане навчання як психолого-педагогічна проблема / Н. В. Рашевська // Вісник Черкаського університету. Випуск 191. Частина IV. Серія «Педагогічні науки», 2010 – С. 89 – 96.

8. Шуневич Б. І. Тенденція розвитку складових частин організації дистанційного навчання / Б. І. Шуневич // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – Львів : Видавництво ЛНУ, 2009. – № 653. – С. 231 – 239.